

Sygn. akt I PSKP 33/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Krzysztof Rączka

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. T., I. K., Z. J., B. P.
przeciwko Izbie Administracji Skarbowej w [...]
o uznanie zmiany warunków pracy za bezskuteczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 grudnia 2021 r.,
skarg kasacyjnych powodów i strony pozwanej od postanowienia Sądu
Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B.
z dnia 13 czerwca 2019 r., sygn. akt VI Pz [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie i poprzedzające je
postanowienie Sądu Rejonowego w B. z dnia 18 marca 2019 r.,
V P [...], i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w B.
do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie A. T., I. K., Z. J. i B. P. wnieśli powództwa przeciwko Izbie Administracji Skarbowej w K., w których domagali się uznania złożonych im w dniu 26 maja 2017 r. propozycji nowych warunków płacy za bezskuteczne (ewentualnie nieważne) oraz zasądzenia wynagrodzenia wyrównawczego za okres od dnia 1 czerwca 2017 r. do dnia złożenia pozwu w wysokości różnicy pomiędzy wynagrodzeniem wskazanym w propozycji z dnia 26 maja 2017 r. a wynagrodzeniem sprzed złożenia propozycji pracy wraz z przyznanym dodatkowym składnikiem wynagrodzenia w postaci 20% dodatku kontrolerskiego, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie oraz z kosztami postępowania (żądania pozwów sprecyzowane w pismach procesowych powodów z dnia 27 listopada 2018 r. i oznaczenie strony pozwanej sprostowane w pismach procesowych powodów z dnia 10 grudnia 2018 r.).

Postanowieniem z dnia 18 marca 2019 r. Sąd Rejonowy w B. przekazał sprawę do rozpoznania Dyrektorowi Izby Administracji Skarbowej w K. .

Sąd Rejonowy ustalił, że powodowie będący nieprzerwanie do dnia 1 marca 2017 r., funkcjonariuszami celnymi pełniącymi służbę w izbie celnej, z mocy art. 165 ust. 3 ustawy z 16 listopada 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej powodowie (Dz.U. z 2021 r., poz. 1948 ze zm.; dalej ustawa wprowadzająca ustawę o KAS), stali się z tym dniem funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej pełniącymi służbę w jednostkach Krajowej Administracji Skarbowej i zachowali ciągłość służby.

Sąd Rejonowy uznał niedopuszczalność drogi sądowej w niniejszej sprawie z uwagi na treść art. 276 ust. 1 w związku z art. 276 ust. 5 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 422; dalej ustawa o KAS). Według jego stanowiska, regulacja zawarta w art. 276 ustawy o KAS przewiduje w ust. 6, że od decyzji wydanej w postępowaniu z wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydanej w wyniku odwołania przysługuje prawo wniesienia skargi do sądu administracyjnego. Zaznaczył też, że wobec żadnego z powodów Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w K. nie uznał się za niewłaściwego do rozpoznania wniosków o ponowne rozpoznanie propozycji pracy, wobec czego przekazanie spraw niniejszych do rozpoznania Dyrektorowi strony pozwanej w świetle art. 464 k.p.c.

było dopuszczalne. Sąd Rejonowy zważył również, że Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w K. powinien wydać decyzję w przedmiocie wniosków powodów o ponowne rozpatrzenie złożonych im propozycji pełnienia służby w Służbie Celno-Skarbowej.

Sąd Okręgowy w B., postanowieniem z dnia 13 czerwca 2019 r., oddalił zażalenia powodów oraz Izby Administracji Skarbowej w K. na postanowienie Sądu Rejonowego.

W uzasadnieniu rozstrzygnięcia wskazał, że w ustawie wprowadzającej ustawę o KAS przewidziano trzy możliwości zachowania właściwego organu wobec funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej (tj. funkcjonariuszy, którzy utrzymali ciągłość stosunku służbowego i z mocy art. 165 ust. 3 ustawy wprowadzającej ustawę o KAS, stali się funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej). Jednym z takich zachowań (dotyczącym powodów) była możliwość przekształcenia stosunku służbowego w stosunek pracy (tzw. „ucywilnienie”), co następowało przez przyjęcie dotychczasowego funkcjonariusza pisemnej propozycji zatrudnienia (art. 165 ust. 7 i art. 170 ust. 2 ustawy wprowadzającej ustawę o KAS). Sąd, za orzecznictwem Sądów administracyjnych, przyjął, że w tym wariancie konieczne było wydanie decyzji o zwolnieniu ze służby, stąd Dyrektor Izby Administracji Skarbowej jest zobowiązany do wydania decyzji w przedmiocie stosunku służbowego powodów (o wygaśnięciu stosunków służbowych), której podstawę stanowią art. 169 ust. 4 ustawy wprowadzającej ustawę o KAS (decyzja ustalająca warunki pełnienia służby - propozycja pełnienia służby) oraz art. 170 ust. 3 ustawy wprowadzającej ustawę o KAS w związku z art. 276 ust. 2 ustawy o KAS. Sąd skonkludował, że: „W świetle przytoczonych wywodów konieczne jest wydanie decyzji przez Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w K., która otworzy powodom ewentualną drogę postępowania sądowego celem jej merytorycznej kontroli.”.

Powodowie wnieśli skargę kasacyjną od powyższego postanowienia, zarzucając naruszenie art. 464 § 1 k.p.c. w związku z art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 1, art. 2 § 1 k.p.c. oraz art. 242 § 1 k.p. oraz 169 ust. 4 i 170 ust. 3 ustawy wprowadzającej ustawę o KAS w związku z art. 276 ust. 2 ustawy o KAS, przez ich błędne zastosowanie i utrzymanie w mocy postanowienia Sądu Rejonowego w B. o przekazaniu sprawy do rozpoznania Dyrektorowi Izby Administracji Skarbowej w K.

w sytuacji, gdy w sprawie nie zachodzi przesłanka niedopuszczalności drogi sądowej a powodom nie przysługuje droga administracyjna przewidziana dla funkcjonariuszy w rozumieniu ustawy o KAS ani ustawy wprowadzającej ustawę o KAS.

Powodowie wniesli o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w B. w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie; a w przypadku stwierdzenia podstaw - o uchylenie w całości również postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 18 marca 2019 r. i przekazanie sprawy do rozpoznania temu sądowi w zmienionym składzie.

Również Izba Administracji Skarbowej w K. zaskarżyła powyższe postanowienie skargą kasacyjną, zarzucając:

(-) naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 169 ust. 1, art. 169 ust. 2, art. 169 ust. 3 i art. 169 ust. 4 ustawy wprowadzającej ustawę o KAS w związku z art. 276 ustawy o KAS, przez ich niewłaściwe zastosowanie do stanu faktycznego niniejszej sprawy prowadzące do przyjęcia, że Dyrektor Izby Administracji Skarbowej jest zobowiązany do wydania decyzji w przedmiocie stosunku służbowego powodów, podczas gdy z poczynionych przez Sąd Rejonowy w B. w postanowieniu z dnia 18 marca 2019 r., sygn. akt V P (...), ustaleń faktycznych, następnie w całości uznanych za prawidłowe i podzielonych przez Sąd Okręgowy w zaskarżonym niniejszą skargą kasacyjną postanowieniu, wynika, że powodowie posiadali status pracownika, a nie funkcjonariusza, a zatem łączący ich z pracodawcą stosunek był stosunkiem pracy, a nie stosunkiem służby; w konsekwencji niedopuszczalne jest wydanie wobec powodów decyzji administracyjnej kształtującej ich stosunek służby, gdyż powodowie takim stosunkiem nigdy nie byli związani;

(-) naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść zapadłego rozstrzygnięcia, przez:

- niewłaściwe zastosowanie w niniejszej sprawie przepisów art. 276 i art. 277 ustawy o KAS w związku z art. 1 k.p.c., prowadzące do przyjęcia, że roszczenie powodów nie jest sprawą cywilną, a powodom przysługuje prawo do dochodzenia roszczeń w trybie postępowania administracyjnego i sądowno- administracyjnego,

podczas gdy powodowie byli związani stosunkiem pracy, a dochodzenie roszczeń wynikających z tego stosunku winno się odbywać przed sądem powszechnym;

- naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c. w związku z art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c., przez brak jakiegokolwiek analizy podniesionych w zażaleniu pozwanej zarzutów, w konsekwencji wadliwą kontrolę instancyjną orzeczenia Sądu pierwszej instancji i brak dostrzeżenia wewnętrznej sprzeczności pomiędzy ustaleniami faktycznymi i zastosowaną podstawą prawną rozstrzygnięcia;

- naruszenie art. 382 k.p.c., przez wydanie zaskarżonego orzeczenia bez analizy materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd pierwszej instancji, w konsekwencji niedostrzeżenie rażącej wewnętrznej sprzeczności pomiędzy ustaleniami faktycznymi a przyjętą podstawą prawną rozstrzygnięcia oraz powielenie tego samego błędu przez Sąd Okręgowy w zaskarżonym niniejszą skargą kasacyjną rozstrzygnięciu.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w B. z dnia 13 czerwca 2019 r. oraz poprzedzającego je postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 18 marca 2019 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do merytorycznego rozpoznania; ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w B. z dnia 13 czerwca 2019 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu oraz o zasądzenie od powodów na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skargi kasacyjne są uzasadnione. Jeśli bowiem powodowie byli członkami korpusu służby cywilnej zarówno przed reformą Krajowej Administracji Skarbowej, jak również są nimi po przeprowadzeniu tej reformy (a to wynika z ustaleń Sądu pierwszej instancji zawartych w uzasadnieniu postanowienia), to rozstrzygnięcie

Sądu pierwszej i drugiej instancji jest oczywiście błędne. Ze względu na swój pracowniczy status przed i po reformie administracji celno-skarbowej, powodowie nie mogli i nie wnosili o przywrócenie do służby w charakterze funkcjonariusza ani nie kontestowali wygaśnięcia stosunku służbowego, a tylko w tym przypadku istnieje możliwość zakwalifikowania sprawy do właściwości sądu administracyjnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2021 r., II PSKP 6/21, LEX nr 3117767).

Natomiast w ich sytuacji (członków korpusu służby cywilnej) miał zastosowanie art. 9 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (jednolity tekst: Dz.U z 2021 r., poz. 1233), zgodnie z którym w sprawach dotyczących stosunku pracy w służbie cywilnej, nieuregulowanych w ustawie, stosuje się przepisy Kodeksu pracy i inne przepisy prawa pracy (ust. 1) a spory o roszczenia dotyczące stosunku pracy w służbie cywilnej rozpatrywane są przez sądy pracy (ust. 2).

Kwestia ta (pracowniczy status powodów) była artykułowana w zarzutach apelacji obu stron. Obie strony zgodnie podnosiły, że powodowie nie byli (przed reformą) i nie są obecnie funkcjonariuszami w rozumieniu ustawy o KAS ani ustawy wprowadzającej ustawę o KAS. W tym kontekście uzasadniona jest formułowana w skardze kasacyjnej strony pozwanej podstawa kasacyjna naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c., przez nierozważenie powyższego zarzutu, a więc nierozważenie argumentacji mającej istotne znaczenie dla ustalenia właściwości sądu powszechnego (sądu pracy) do rozpoznania niniejszej sprawy.

W konsekwencji uzasadnione są również zarzuty naruszenia wskazanych w obu skargach przepisów prawa materialnego.

Z tego względu Sąd Najwyższy, na mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

